

IN MEMORIAM

SZENCZI MIKLÓS

(1904–1977)

Sok halottról írták már, hogy a sors kegyes volt hozzá. Az Ő esetében ez aligha igaz. Olyan korszakban kezdte meg az anglistika művelését, amidőn ezt még jóindulatú emberek is taktikai melléfogásnak, a korszellem félreismerésének tartották s méltánytalanság később sem hiányzott tevékenységének megítéléséből.

Tárgyában maradéktalanul feloldódó tudós volt, személyes elfogultságait másokkal közölni sem érdemes magánügynek tartotta. A szövegek feltétlen tisztelete vezérelte; művek tolmácsolását tekintette főcéljának. Tanítványai emlékezetükben aligha tudják különválasztani személyiségét Shakespeare-nek vagy Miltonnak attól a szövegétől, amelyet éppen velük olvasott. Műismerete a fiatalabb nemzedék szemszögéből nézve valószínűtlenül, követhetetlenül széles körű volt. A görög filozófusokat mély nyelvi és bölcséleti ismeretekkel olvasta és zenei műveltsége a szakemberekével vetekedett. Nem egyes szerzők szeretetére, hanem az angol irodalom egészének szerves ismeretére nevelt. Rendkívül tág értékrendszert mondhatott magáénak. Azon kevesek közé tartozott, akik egyformán tudták élvezni és másokkal megkedveltetni Spenser és Donne, Chaucer és Shelley, Pope és Blake, George Herbert és Tennyson költészetét.

A másik ember álláspontja iránt végtelen türelmet árukt el. Nem intette le a diákokat, aki Miltonról T. S. Eliot jól-rosszul megértett ellenérzéseit szajkózta. Aprólékos gonddal készített megjegyzéseket olyan tanulmányhoz, amelynek szelleme teljesen idegen volt az Ő gondolkozásmódjától. Ha véleményét nyilvánította, szót sem ejtett e felfogásbeli különbségről, feltétlenül tisztelte az intellektuális erőfeszítést, s az idegen gondolatmenet logikáját elfogadva, annak következetesebb kifejtését igyekezett segíteni. Vizsgáztatóként egyenrangú féllel folytatott beszélgetést, s nemegyszer tanítványai véleményét is kikérte egy-egy megjelent írásáról. Jól tudta, hogy a tudomány világában feltétlen a demokrácia: a rang, de még a társadalmi elismerés sem egyenlő a tudományos értékkel.

Ő mindig csak ez utóbbival törődött. Szótlanságában is könyörtelenül sztoikus etikája mindenkit emlékeztethet arra, hogy a tudomány személytelen érdeke fontosabb az egyéni érvényesülésnél.

(Sz. M. M.)